

U OVOM BROJU:

Uprkos preporukama Saveta Evrope nastalja se indolentnost državnih organa prema problemima izbeglih lica

OBEĆANJA, OBEĆANJA

Predstavnike Odbora za ljudska prava primili savezni i republički ministri Rasim Laljić i Rodoljub Šabić i obećali brzo rešenje problema a dobijanja osnovnih ličnih dokumenta licima isbeglim iz Uroševca. str. 2.

SLUČAJNI SUSRETI ŠUTIH I ROGATIH

Slučajevi torture iz evidencije Odbora za ljudska prava (nastavak iz prošlog broja) str. 6-7

RESURS-CENTAR SLIKE TRANZICIJE

U saradnji REX-a, Kulturnog centra B92, i Resurs centra Leskovac organizovana je završna izložba umetničkih i dokumentarnih radova

str. 8

NASTAVAK PROGONA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA LESKOVAC

U MANIRU BIVŠE VLASTI

Reaktivirana policijska prijava iz jula 2002. godine i ekspresno započet proces protiv Odbora za ljudska prava i predsednika Odbora Dobrosava Nešića nakon što su desetak dana ranije primili predsednika SRJ Vojislava Kostunicu tokom njegovog boravka u Leskovcu. Dobrosav Nešić: Iza svega stoji vrh Demokratske stranke u Leskovcu

U sredi, 16. oktobra u leskovačkom Trgovinskom sudu započeo je sudski postupak protiv Odbora za ljudska prava i predsednika Odbora Dobrosava Nešića po krivičnoj prijavi leskovačke policije iz jula 2000. godine. Policija sumnjiči Odbor za nezakonito devizno poslovanje (plaćanje zakupa prostora, štampanje brošura i novina PRAVA ČOVEKA, majica OTPORA) u iznosu od 9.450,00 maraka.

Dobrosav Nešić je negirao navode optužnice i podsetio da je nekoliko pripadnika policije u vreme podizanja optužnice, jula 2000. godine, upalo u prostorije Odbora i premlatili ga, kao i da su tom prilikom izvršili opštu premetačinu u prostorijama Odbora i iz računara odneli hard-disk.

Na zahtev zamenice tužioca Biljane Savić, nakon izjave Nešića da ne postoje dokazi za tvrdnje iznete u optužnici, ročište je prekinuto.

(nastavak na strani 3)

POVOD

Predsednik SRJ Vojislav Koštunica tokom svog predizbornog boravka u Leskovcu krajem septembra posetio je Odbor za ljudska prava u Resurs-centru.

Nakon susreta sa građanima, predsednik Odbora Dobrosav Nešić upoznao je visokog gosta sa stanjem ljudskih prava u Jablaničkom okrugu i sa radom Odbora. Predsednik Koštunica je u razgovoru istakao da mu je poznat rad Odbora za ljudska prava i visoko ocenio zalaganje ove nevladine organizacije u borbi za zaštitu ljudskih prava.

Obećanja, obećanja

Iako su od rušenja režima Slobodana Miloševića oktobra 2000. godine prošle pune dve godine, nove vlasti kao da nastavljaju njegov obrazac ponašanja i prema licima koje je njegova politika prinudila da napuste svoje domove u ratnim područjima. Sa završetkom rata na Kosovu i povlačenjem vojske i policije, sa tog prostora evakuisana je i arhiva državnih organa, i, prema nekoj od mnogobrojnih uredbi Vlade, rad opštinskih administracija sa Kosova organizovan je u opštinskim organima u Srbiji. Tako je rad matičnog ureda, opštine Uroševac organizovan u opštini Leskovac.

Matična služba, jedna od najbitnijih za uspešno funkcionisanje opštinskih organa uprave, zadužena je, pored ostalog, i za izdavanje mnogobrojnih uverenja neophodnih za ostvarivanje osnovnih građanskih prava.

Mnogi građani svih nacionalnosti bili su prinuđeni da napuste Uroševac za vreme i posle završetka rata na Kosovu. Veliki broj njih dospao je u tom ratnom vohoru, bez ličnih karata, pasoša i drugih dokumenta, u Makedoniju. Da bi tamo regulisali svoj status i stekli prava koja iz njega proizilaze, njima su neophodna uverenja nadležnog matičnog ureda.

Iako su službenici državnih organa uprave dužni da postupe po zahtevu građana i izdaju im tražena dokumenta, u većini slučajeva selektivno su sprovodili tu svoju obavezu.

U saradnji sa Američkim centrom za izbeglice (ARC), nevladinom organizacijom koja u Makedoniji brine o problemima lica izbeglih sa Kosova, Pravna služba Odbora za ljudska prava je do sada podnela nekoliko stotina pojedinačnih zahteva za izdavanje ovih dokumenta izbeglim Albancima i Romima.

Zajedno sa Američkim centrom za izbeglice (American Refugee Center - ARC), američkom nevladinom organizacijom sa sedištem u Makedoniji, advokati Odbora za ljudska prava podneli su nekoliko stotina zahteva za dobijanje osnovnih ličnih dokumenata za lica albanske i romske narodnosti sa Kosova koji su izbegli u Makedoniju. Uprkos preporukama Saveeta Evrope nastavljen je indolentan odnos vlasti prema ovim problemima. Najnovija obećanja za rešavanje ovih problema aktivisti Odbora dobili su od ministara Rasima Ljajića i Rodoljuba Šabića.

Pošto je obavestio sve institucije i ministre u Vladi R.Srbije o neažurnosti matične službe Uroševac smeštene u Leskovcu, koja je dužna da izdaje lična dokumenta za raseljena i izbegla lica romske i albanske nacionalnosti koja su izbegla sa Kosova u Makedoniju, Odbor za ljudska prava obratio se za pomoć i Savetu Evrope. Proletos je pravna služba Odbora zatražila od Saveta Evrope da urgira kod vlasti u SRJ, kako bi se poboljšao rad lokalnih matičnih službi koje izdaju uverenja o državljanstvu, uverenja za izdavanje lične karte i svih ostalih ličnih dokumenata.

Taj zahtev je razmatran na sednici koja je održana 27.6.2002 i doneta je preporuka broj 1569 koja glasi: *Urgirati kod vlasti Republike Srbije da odstrani prepreke koje sprečavaju Rome sa Kosova koji imaju izbeglički status u Bivšoj jugoslovenskoj republici Makedoniji, da dobave dokumentaciju koja bi im omogućila da se vrate u SRJ.*

Iako je od tog zahteva prošlo dosta vremena, problemi nisu rešeni. Sa nadležnih mesta stizala su samo obećanja, dok su lokalni organi uprave nastavljali po svome.

Sredinom prošlog meseca predstavnike Opora za ljudska prava primili su i Rasim Ljajić, savezni ministar za nacionalne manjine i Rodoljub Šabić, republički ministar za lokalnu samoupravu.

Predstavnici ARC-a i Dragutin Vidosa-vljević, pravni savetnik Odbora, upoznali su ministre sa teškoćama na koje Odbor za ljudska prava kao pravni zastupnik ovih lica nailazi kod organa uprave.

Upoznali su ministre sa mnogim pojedinačnim slučajevima, ilustrovane tragičnim sudbinama razdvojenih porodica, nemogućnostima ostvarivanja prava na nasleđe, humanitarnu pomoć, zaposlenje, prodaju imovine ... i nebrojenih drugih problema koji iz ovoga proističu i još više otežavaju ionako pretežak položaj ovih ljudi.

Ministri su obećali pomoć.

T.A.

U MANIRU BIVŠE VLASTI

Reaktivirana policijska prijava iz jula 2002. godine i ekspresno započet proces protiv Odbora za ljudska prava i predsednika Odbora Dobrosava Nešića nakon što su desetak dana ranije primili predsednika SRJ Vojislava Kostunicu tokom njegovog boravka u Leskovcu. Dobrosav Nešić: Iza svega stoji vrh Demokratske stranke u Leskovcu

U sredu, 16. oktobra u leskovačkom Trgovinskom sudu započeo je sudski postupak protiv Odbora za ljudska prava i predsednika Odbora Dobrosava Nešića po krivičnoj prijavi leskovačke policije iz jula 2000. godine. Policijska sumnjiči Odbor za nezakonito devizno poslovanje (plaćanje zakupa prostora, štampanje brošura i novina PRAVA ČOVEKA, majica OTPORA) u iznosu od 9.450,00 maraka.

Dobrosav Nešić je negirao navode optužnice i podsetio da je nekoliko pripadnika policije u vreme podizanja optužnice, jula 2000. godine, upalo u prostorije Odbora i premlatili ga, kao i da su tom prilikom izvršili opštu premetačinu u prostorijama Odbora i iz računara odneli hard-disk. Na zahtev zamenice tužioca Biljane Savić, nakon izjave Nešića da ne postoje dokazi za tvrdnje iznete u optužnici, ročište je prekinuto.

Nakon sada već izvesnog neuspeha netom održanih predsedničkih izbora u Srbiji, lokalni vlastodršci u saradnji sa policijom, u najboljem maniru udvoričkog politikantstva vodje miloševićevske garniture lokalne vlasti (žmigaju svojim pretpostavljenima primenjujući otrcanu marketinšku poštalicu MISLI GLOBALNO – DELUJ LOKALNO.

Kao što je pre nekoliko godina, u predvečerje rata na Kosovu, pokretanjem policijsko-sudske hajke na Odbor za ljudska prava zbog organizovanja razgovora sa albanskim intelektualcima u Leskovcu, tadašnji lokalni moćnik uputio mig svojim pretpostavljenima u Beogradu da je u njegovom srezu sve pod kontrolom i da će, šta više, biti pod još većom (40.000 mobilisanih), novi(?) moćnici pokazuju istu sklonost prema (ne)kontrolisanim tikovima.

U želji da se umile centrali tako što će malo(?) "pritisnuti" lokalne neistomišljenike i

"večite bundžije – strane plaćenike" koji su se - u vreme predizborno, kad se dobro pazi ko se s kim sastaje - drznuli da u Leskovcu prime predsednika SRJ, novi leskovački vlastodršci započinju omiljenu srpsku igru DRŽ'TE LOPOVA.

Gde su lopovi – tu je i policija. I sudstvo.

Isti oni koji su desetak godina hapsili,

prebijali i na drakonske kazne osuđivali građane Srbije zbog lepljenja nalepnica i plakata OTPORA, koji su kažnjavali Čedu Jovanovića za štampanje nepoželjnih novina, koji su monstrozno optužili otporaše za ubistvo Boška Peroševića, oni što su ekspresno osuđivali građane koji su odbijali da učestvuju u ratovima u kojima "Srbija nije učestvovala";

Dobrosav Nešić:

- Optužnicu Miloševićeve policije iz jula 2000. godine sada su aktivirali ljudi iz opštinskog ogranka Demokratske stranke, samo nekoliko dana od boravka predsednika SRJ Vojislava Koštunice u Leskovcu, kada je posetio i Odbor za ljudska prava. Prijatelji su me upozorili da ću zbog posete Koštunice imati neprijatnosti, ali nisam pretpostavljao da će to biti u obliku ovako brze reakcija pravosu-

isti oni koji pragmatično misle da su oktobra 2000. napravili "dobar posao" sklapajući medjusobno pakt o nenačujanju i koegzistenciji, koja, jel'te, u Srbiji više nije moguća;

isti oni koji, tako sudbinski vezani nakaradnim poimanjem (ne)zavisnosti zakonske, sudske i izvršne vlasti, žele da građani juga i cele Srbije zaborave ko je kakav i s kim je bio u prošlom vremenu, da bi u sadašnjem i budućem mogli nesmetano nastaviti kako su navikli: da teraju VRANU SARAMENA.

Pitamo ih:

- Kojom valutom su građani Srbije plaćali 1993. godine i koliko njih je optuženo i osuđeno za devizni prekršaj?

- Kojom valutom su državni organi plaćale skupocenu opremu za policiju?

- Kojom valutom je ministar policije nameravao da nagradi saradnike iz podzemlja za informacije o neresenim ubistvima u Srbiji?

- Kojom valutom su plaćani propagandni materijali za izborne kampanje?

- Kojom valutom plaćaju svojoj deci na školovanju stanarinu?

- Kojom valutom još uvek proračunavaju svoje pozamašne prihode?

Mi ćemo ono što znamo i dalje objavljivati.

U novinama, brošurama, na plakatima, majicama ... bez uvijanja i bez straha.

BAUK "STRANIH PLAĆENIKA" PONOVO U SRBIJI

Skandalozno aktiviranje optužnice iz 2000. godine protiv Odbora za ljudska prava i Doborava Nešića zbog sumnji za "počinjen devizni prestup" po članu 119. Zakona o deviznom poslovanju, kao i najava donošenja propisa o donacijama, na farsičan način aktuelizuju raspravu o odnosu državnih institucija prema nevladinim organizacijama i njenim aktivistima kao i suštinu postojanja i načina funkcionisanja ovih organizacija.

Iako je, naizgled, u pozadini ovih slučajeva težnja novih republičkih vlasti da i ovaj segment života "reformiše", pažljivija analiza upućuje na zaključak da i nove vlasti nevladine organizacije i njihove osnivače i aktiviste tretiraju po stereotipu koji je građanima Srbije proteklih desetak godina nametala propagandna mašinerija Slobodana Miloševića: kao "strane plaćenike" koji za pozamašne devizne iznose rade protiv interesa sopstvene države.

"Reformski tim" novih vlasti reformisao je i argumentaciju. U skladu sa novim rečnikom vladajuće demagogije, sada ti "strani plaćenici" rade protiv ekonomskih interesa države u oporavku, takoreći podmeću klip našem ubrzanom ekonomskom razvoju, što stariji čitaoci pamte i kao "ugrožavanje ekonomskih osnova društvenog uređenja", pored veleizdaje jedno od najtežih krivičnih dela iz pravnog sistema pokojne SFRJ.

"PONUDA KOJA SE NE MOŽE ODBITI"

Reformisti su, na početku svog mandata, pored ostalih mera za uređenje tokova u nasleđenoj "šleper-kartonska tezga" ekonomiji, proklamovali i strogu kontrolu poslovanja svih PRIVREDNIH subjekata u zemlji. Nakon gromoglasnih najava donošenja Zakona o ekstraprofitu kao beskompromisnog obračuna sa dojučerašnjim "privrednicima godine" i njihovim poslovno-medijskim imperijama sa najodgovornijeg mesta u republičkoj vlasti teži se vaninstitucionalnom

i selektivnom načinu sprovođenja tog zakona.

Namera premijera Đinđića da za doručkom, onako uz kafu i kiflice, okupi ekstraprofitere i ubedi ih da prihvate "ponudu koja se ne može odbiti", još je tada "transparentno" tj. ogoljeno pokazala da je ta vrsta proizvoljnosti u primeni i inače vaninstitucionalnih metoda sprovođenja zakona, sračunata na zadržavanje i jačanje nasleđenih policijsko-ekonomskih poluga vlasti. Građanima je to demagoški predstavljeno kao "pragmatičnost" koja, bez obzira na metode, vodi dobrom cilju: državi je za ekonomsko ozdravljenje preko potreban novac kao lek, bogatuni će izdvojiti ko koliko može i, nakon što obećaju da će nadalje biti dobri, mogu da nastave da rade.

Kao da ničega nije ni bilo. Naravno, do sledeće prilike, tj. potrebe, kada će se, uz užinu, ponoviti razrez. Onima kojima je prethodnog puta pregorela kesa verovatno bi bila ostavljena mogućnost da plate čime mogu: političkim savezništvom i uslugama koje ono zahteva.

PONUĐA KOJA SE MORA ODBITI

U pozadini "odmrzavanja" optužnice iz 2000. godine protiv Odbora i Nešića ta "pragmatičnost" je suština selog slučaja. Iako može da izgleda paranoično, poznajući organizaciono-marketinške sposobnosti glavnog menadžera "reformista", planirani scenario njegovog lokalnog tima, koji se upustio u izvođenje ovih prljavih radova, je verovatno sledeći:

Primili su Koštunicu, poznatog borca legalizam i vladavinu pravne države, mi im "iskopamo" krivičnu prijavu iz 2000. godine sa isfabrikovanim dokazima i pokrenemo sudski proces.

Već time dobijamo nekoliko poena:

- kažnjavamo ih zbog drskosti da u predvečerje izbora demonstriraju slobodu i nezavisnost;

- njihov gost u očima glasačkog tela regiona postaje neko ko se sastaje sa "stranim plaćenicima" i glasovi, ako već ne mogu nama, idu Šešelju.

- Ako još i Koštunica reaguje bilo kako, diskvalifikuje sebe kao borca za legalizam i vladavinu prava.

Pored ovih, kratkoročno-izbornih ciljeva, eventualno dokazivanje navoda iz optužnice protiv Nešića i Odbora jak je argument stereotipnom mišljenju, sistematski kreiranom i podsticanom od strane bivše vlasti, da su nevladine organizacije potencijalni prekršioци deviznog poslovanja i da njihovo "poslovanje" (kao da su NVO komercijalne multinacionalne kompanije) treba sankcionisati zakonskim odredbama koje će regulisati načine realizacija njihovih donacija, što je gotovo jedini izvor finansiranja njihovog rada.

ZAKON KAO PARAVAN

U senci tako isfabrikovanog slučaja pripema se uvođenje izuzetno restriktivnih odredbi novih propisa o donacijama, koji naizgled uvode finansijsku disciplinu i sprečava zloupotrebe.

Naizgled, zato što se zanemaruje činjenica da su NEVLADINE organizacije *NEPROFITNE*.

Predlagači novim propisima, naime, nameravaju da uvedu obaveznu ugovora o svakoj vrsti donacije, što nije sporno i što je i inače praksa u odnosima između NVO i njihovih donatora. Sporno je što bi, po predlozima novih propisa, takav ugovor trebalo da evidentiraju, možda i odobre, Vladina tela.

U tranzicionom periodu kada još ne postoji izdiferenciranost i stroga podela vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku, time bi se potpuno otvorio put mogućnosti da izvršna vlast, putem evidentiranja donacija nevladinom sektoru, primeni selektivnu "pravdu".

Kao što je slučaj sa aktuelnim sudskim sporom protiv odbora i Nešića,

takva evidencija bi od strane aktuelne vlasti mogla da bude iskorišćena kao nepresušni izvor za široki spektar institucionalnih i vaninstitucionalnih pritisa na nevladine organizacije i njihove donatore sa ciljem političke kontrole njihovog delovanja.

U suštini odnosa između vlasti i nevladinih organizacija jeste interes sukoba, ali, sa aspekta NVO, ne novčanih.

Interes vladajućih političkih garnitura je da proklamovanu politiku sprovede efikasno, neutralisanjem bilo kakvog političkog ponašanja, parlamentarnog ili vanparlamentarnog, koje im jeste ili može izgledati kao prepreka u tome.

Sa druge strane, nevladine organizacije se i osnivaju od strane različitih socijalnih grupa koje smatraju da državni organi, nekim svojim činjenjem ili nečinjenjem, ne ostvaruju neke njihove interese i sa težnjom da svojim organizovanjem i aktivnostima anuliraju taj nedostatak državne brige za njihove interese.

Zbog toga bi vladi trebalo da nevladine organizacije posmatraju kao partnere u rešavanju problema građana, a ne po nasleđenom držanju bokserskog garda prema njima.

Umesto izvlačenja pozitivnih pouka iz Miloševićevog odnosa prema NVO, nove vlasti ovakvim predlogom zapravo produžavaju nasleđenu praksu po kojoj kao (kvazi)nevladine mogu postojati i raditi organizacije koje ne dovode u pitanje i svojim aktivnostima ne problematizuju rad državnih organa, već im pružaju podršku, kao što su u prošlim vremenima to činile fantomska udruženja tipa Patrotski savez Jugoslavije, a sada OTPOR.

S.Milić

Strani plaćenici pored autoputa čekaju devize - sve rade javno da ne bi izgledalo tajno

SAOPŠTENJE ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA LESKOVAC

Dostavljanje Odboru za ljudska prava Leskovac i predsedniku tog Odbora Dobrosavu Nešiću preko dve godine bajatog optužnog predloga Kt. br. 396-2000 koji je 26. jula 2000. godine protiv njih podnelo Opštinsko javno tužilaštvo u Leskovcu zbog navodno učinjenog prestupa iz člana 119. Zakona o deviznom poslovanju može se tumažiti kao da je srpsko a samim tim i leskovačko pravosuđe počelo da radi i daje svoj doprinos da ideja o vladavini prava i pravnoj državi zaživi u praksi.

Međutim, činjenica da je optužni predlog podignut samo protiv Odbora i njegovog predsednika koji su navodno plaćali u devizama, a ne i protiv onih kojima su usluge naplaćivali u devizama, te činjenica da je optužni predlog stigao u vreme kada je nova "reformsko-demokratska" vlast AMNESTIRALA lopove iz Miloševićevog režima koji su opljačkali biće državnog kapitala Republike Srbije, podrazumevajući i devizne rezerve, a blagonaklono gleda na lopove iz same vlasti koji uveliko plaćaju i naplaćuju u devizama (čak na njih računa kao na jak faktor svog ostanka na vlasti), uveravaju nas da pokretanjem ovog postupka navodno demokratska vlast u Srbiji nastavlja sa progonom Odbora za ljudska prava i njegovog predsednika, koji su u okviru Miloševićeve hajke na nevladine organizacije kao "stranih plaćenika" započeli visoki oficiri njegove policije Zoran Mladenović i Sreten Lukić

donošenjem rešenja kojim se Odbor za ljudska prava briše iz Registra društvenih organizacija i udruženja građana.

Na ovo uverenje navodi nas i činjenica da g. Dobrosav Nešić ni nakon "demokratskih promena" ni pre toga, nikada nije pozivan od strane leskovačke policije i tužilaštva na informativni razgovor u vezi sa navodnim privrednim prestupima, te da Tužilaštvo u nastavku kampanje progona Odbora za ljudska prava koristi dokaze koje je Miloševićeva tajna policija, u vreme hajke na nevladine organizacije, prikupljala i kreirala prilikom noćnih provala u prostorije Odbora i dnevnih nezakonitih upada kada su g. Nešića prebijali i ostavljali onesvećenog da leži nakon odlaska "sakupljača dokaza", te da između Miloševićevog režima i nove, kvazidemokratske vlasti u Srbiji u pogledu odnosa prema nevladinim organizacijama nikakve razlike nema. Gospodin Nešić i Odbor za ljudska prava u Leskovcu uvereni su da će se i najnovija hajka koju protiv njih sprovode nosioci kvazidemokratske vlasti u Srbiji, završiti na isti način kao i Miloševićeva hajka - njihovim odlaskom sa vlasti, a da će Odbor kao neposredni predstavnik životnih potreba građana Leskovca i okoline nastaviti svoj mukotrpan rad posvećen uzvišenom cilju: stvaranju uslova za afirmaciju čoveka kao duhovno i materijalno bogate, slobodne ličnosti, i za njegov život i njegovu dalju afirmaciju kao takvog.

SLUČAJNI SUSRETI ŠUTIH I ROGATIH

U zaključku izveštaja koji je prošlog meseca Odbor za ljudska prava poslao u "Amnesti internešenel", međunarodnu organizaciju koja se bavi ljudskim pravima, konstatuje se da "najviše brine što se veliki broj slučajeva torture policije nad građanima dogodio nakon demokratskih promena u Srbiji".

To ukazuje da su promene bile samo kozmetičke, a odnos nosilaca vlasti prema čoveku nije promenjen. Čovek se u Srbiji i dalje tretira kao objekat policijskog zlostavljanja koje izlazi iz okvira zakonskih i podzakonskih propisa. Žrtve policijske torture ne mogu da dobiju od sudova i tužilstva nikakvu zaštitu, a zbog partijske i interesne sprege policije i nosilaca pravosudnih funkcija, koja je opstala u novim uslovima, samo je jedan službenik policije osuđen zbog torture, i to u slučaju Radivoja Jankovića iz Surdulice, nakon pet godina od zlostavljanja, kaže **Dragutin Vidosavljević**, pravni savetnik leskovačkog Odbora za ljudska prava.

U ovom izveštaju ukazuje se na nespremnost policije da do kraja rasvetli slučajevne zlostavljanja ili da se liši usluga policajaca koji su pokazivali naglašeni nasilnički mentalitet. Uočene su, zatim, razne vrste pritisaka na žrtve da slučajevne ne prijavljuju organima gonjenja ili da ne učestvuju u postupcima protiv počinilaca torture. Ističe se i nespremnost pravosudnih organa da efikasno sprovedu postupke protiv policajaca koji su prekoračili granice svojih ovlašćenja, na šta ukazuje i činjenica da Dušan Mihajlović, ministar srpske policije do sada nije smenio Dragana Stankovića, načelnika odeljenja policije u Surdulici, koji se pominje u svakom primeru zlostavljanju građana u ovom mestu.

- To navodi na zaključak da Miloševićevi ljudi imaju i dalje čvrste pozicije u Ministarstvu policije, takođe i u vladi premijera Đinđića. Ipak, postoji mogućnost da se makar u leskovačkom Sekretarijatu dešava nešto pozitivno, jer je koliko vidimo, Zoran Stojanović, novi načelnik, počeo pre godinu dana obračun sa uniformisanim kriminalcima, ocenjuje Vidosavljević.

On smatra da na osnovu broja i prirode ovakvih slučajeva može da se zaključi kako je odnos države prema građanima loš, a stanje ljudskih prava u Srbiji zabrinjavajuće.

Gringu nisu oprostili što su ga tukli

Jedan od slučajeva koji su zabeleženi kao paradigma samovolje vlasti u malim sredinama unutrašnjosti Srbije, svakako je onaj o kome su novine obimno pisale poslednje dve godine, mada se desio mnogo ranije, 7. aprila 1997. godine.

Reč je o Radivoju Jankoviću, vlasniku pržionice kafe "Gringo" iz Surdulice, kome su Dragoslav Jovanović i Milan Dimitrijević, inspektori privrednog kriminala, oduzeli 840 kilograma kafe iako je za nju imao svu potrebnu dokumentaciju. Kafu su zatim prodali a Jankoviću zapretili da o tome nikome ne govori. Kad je odlučio da pravdu potraži na sudu, njegov život se pretvorio u pakao. Pozvali su ga na razgovor i kad je ušao u kancelariju, počeli su krvnički da ga udaraju.

- Narede da ustanem sa stolice a kad ustanem, pitaju ko mi je dozvolio i onda udaraju još jače. Naredili su mi da izujem cipele i legnem na leđa što sam i uradio a onda je Jovanović počeo da me tuče palicom po tabanima. Kako jauknem on me vrhom palice ubode u stomak. Na kraju se popeo na moje potkolenice i nastavio da me udara. Uvek kad bi podigao palicu, ja sam mislio da će srce da mi stane.

Kad se sve to završilo, odveli su me u drugu prostoriju čiji su zidovi i pod bili zamazani krvlju. Kazali su mi da je to od raznih pokojnika koje su oni privodili i da ću i ja biti likvidiran ako se javim lekaru ili ih prijavim, opisao je Janković svoj udes članovima zajedničkog tima IAN - međunarodne mreže pomoći i Centra za torturu koji postoji pri Jugoslovenskom komitetu pravnik za ljudska prava. Oni su prošle godine obišli žrtve torture u Leskovcu, Surdulici i selu Vlasina-Rid na Vlasinskoj visoravni.

Posledice ovog nesrećnog slučaja za Jankovića su i danas nepopravljive. Njegova supruga bila je tada, posle šest godina lečenja od steriliteta u trećem mesecu trudnoće. Od stresa koji je

Radivoje Janković: "Kad god je zamahnuo palicom, mislio sam da će srce da mi stane"

preživela, ostala je bez ploda. Janković i dalje nemaju dece a on je jedva izbegao zatvorsku kaznu jer su ga Dimitrijević i Jovanović tužili za lažno prijavljivanje i dobili spor u prvostepenom postupku.

Posle pet godina suđenja, desilo se ipak da Vrhovni sud Srbije krajem prošlog meseca, zbog krivičnog dela iznuđivanja iskaza, osudi kaznom zatvora od jedne godine i šest meseci Dragoslava Jovanovića, inspektora za privredni kriminal OUP Surdulica, jednog od dvojice koji su maltretirali Jankovića. Inspektor Dimitrijević je napredovao u službi a sada se nalazi u Grčkoj gde kao radnik savezne policije obezbeđuje neko od jugoslovenskih predstavništava.

Silovanu Mirjanu tužili za klevetu

Traumatičan je i bliski susret Mirjane Savić, recepcionara hotela "Vlasina" na Vlasinskom jezeru, sa Bobanom Stamenkovićem, policajcem surduličkog Odeljenja unutrašnjih poslova koga je dugo poznavala i sa Nenadom Cvetkovićem, besposličarem iz okoline Surdulice, koji je zbog silovanja i ranije osuđivan.

U sobi koju ona koristi kao radnik hotela, njih dvojica su je 25. decembra 2000. godine pretukli i silovali. Policijski uviđaj obavljen je tek posle nedelju dana, nakon intervencije sa visokog mesta.

Mirjana Savić: "Došli smo da te jebemo i da te ubijemo"

- Te noći nije bilo struje pa sam sa kolegom Goranom Vučkovićem, hotelskim kuvarom, sedela i razgovarala. Odjednom su ova dvojica grunuli na vrata. Boban je bio u uniformi. Naredili su nekoliko puta kuvaru da izađe i kad je on to učinio počeli su da me udaraju pesnicama i šutiraju nogama. Kazali su "došli smo da te jebemo i da te ubijemo".

Boban mi je nagurao čarapu u usta i prislonio pištolj na grlo a ja sam se osetivši metal onesvestila. Kad sam došla k sebi, pokušala sam da pobegnem a oni su tad počeli da se dogovaraju kako da me bace kroz prozor. Krv mi je šikljala iz oba uva i iz nosa. Osetila sam ispod pojasa da sam sva upišana i razvučena. Kad je policajac video onu krv, kazao je "kad se budem vratio, sve ovo da si polizala i očistila i da nikome ne govoriš. Nisi valjda pomislila da ćemo na sudu da se vidimo".

Ipak, došlo se do suda. Protiv dvojice siledžija Mirjana je pokrenula krivični postupak a oni su protiv nje i njenog oca podneli tri tužbe za klevetu.

- Kod Opštinskog suda u Surdulici

vodi se jedinstveni postupak u kome na optuženickoj klupi istovremeno sede i siledžije i njihova žrtva. Sudilo je veće sudije Vladislava Fuštića koji je u toku postupka bio toliko pristrasan i kršio zakon na Mirjaninu štetu, da je Danijela Trajković, u to vreme zamenik Opštinskog tužioca u Surdulici, podnela protiv njega krivičnu prijavu Okružnom javnom tužilaštvu u Vranju, za krivično delo kršenja zakona od strane sudije. Istražni sudija Okružnog suda u Vranju je protiv sudije Fuštića osim za ovo krivično delo pokrenuo i istragu zbog primanja mita. Postupak od tada stoji u mestu i sud po njemu ne postupa, objašnjava Dobrosav Nešić, predsednik Odbora za ljudska prava u Leskovcu.

Pretučen pa mobilisan

Od batinanja u zgradi surduličke policije, 22. februara 1999. godine, Dragiša Novković iz ovog mesta, zadobio je na licu i po celom telu hematome i otekline. Celo telo bilo mu je ukočeno, osećao je jake bolove u predelu bubrega, u kolenu i glavi, a na jedno uvo nije čuo. Policajci Nenad Stojiljković i Goran Stošić koji su ga tukli, slomili su mu i jedan zub. Od udaraca naprsao mu je nos a usna pocepana zbog čega je medicinski zbrinut najpre na hirurškom odeljenju bolnice u Surdulici a zatim i u bolnici u Vranju.

On je aktivistima Odbora za ljudska prava prijavio da su ga policajci Stojiljković i Stošić najpre udarali pesnicama a zatim nogama, posebno u predelu bubrega, deset do petnaest minuta. Kad su na zahtev njihovog starešine prestali da ga udaraju i odvucli ga do lavaboja da se umije, za njim je, kako su ga vukli, ostajao krvav trag.

Od hirurškog odeljenja bolnice Zdravstvenog centra u Surdulici dobio je lekarsko uverenje da ima teške telesne povrede sa trajnim smanjenjem sluha na desnom uhu. Ipak, Vojska Jugoslavije ga je dan nakon pregleda mobilisala i odvela u rat na Kosovo.

Motiv ovog zverstva je, kako ističu u Odboru za ljudska prava povredena sujeta policajaca, zato što se se Dragiša žalio na njih njihovom starešini. Kao i u slučaju

Mirjane Savić, policajci su protiv Dragiše pokrenuli krivični postupak koji je na sreću obustavljen. Dragan Stanković, načelnik policije u Surdulici, obavestio je Dragišu da protiv policajaca Stošića i Stojiljkovića neće pokretati disciplinski postupak. Novković je ipak podneo protiv policajaca krivičnu prijavu Opštinskom javnom tužilaštvu u Surdulici. Istražni sudija je po zahtevu tužilaštva otvorio istragu koja ni nakon tri godine nije okončana, mada je zakonski rok za ovakvo postupanje 6 meseci.

Iako hendikepirano lice, surovost surduličke policije osetio je i Saša Jović, bolestan od "kokošjeg slepila" i 60 posto gluv na oba uva.

Saša Jović: "Palicama po rukama i nogama"

U odeljenje unutrašnjih poslova u Surdulici, 4. aprila 2000. godine, priveli su ga policajci Dejan Borisov i Miljan Markovic, misleći za njega da je da je iz kuće jedne porodice koja se takodje preziva Jović ukrao zlato. Tukli su ga palicama po dlanovima, nadlakticama ruku i nogama.

Nakon toga, doveli su njegovog prijatelja iz porodice Jović, koja je prijavila krađu, ali je on tvrdio policajcima kako je Saša samo jedna od osoba koje su toga dana dolazile u njihovu kuću.

Saša ima lekarsko uverenje da je prilikom batinanja u zgradi policije u Surdulici zadobio lake telesne povrede. Žali se da su mu dlanovi i nadlaktice dugo nakon batinanja bili natečeni, a u rukama i danas oseća slabost.

Protiv policajaca je podneta krivična prijava zbog zlostave u službi i nanošenja lake telesne povrede. Po predmetima se ne postupa efikasno i još uvek nisu okončani.

SLIKE TRANZICIJE

U saradnji REX-a, Kulturnog centra B92, i Resurs centra Leskovac organizovana je završna izložba umetničkih i dokumentarnih radova u okviru projekta pod nazivom "Slike tranzicije".

Radovi su izlagani u samom prostoru RC, kao i na više lokacija u Leskovcu, od 4. do 6. oktobra 2002.god. Uz veliku pomoć i podršku Doma kulture Leskovac, Robne kuće "Beograd", kao i uz medijsku pratnju od strane TV Leskovac, TV K-1 i Radija Leskovac, stotine Leskovčana je uživalo u prezentaciji četrnaest umetničkih radova. Dvanaestoro umetnika je na avangardan način pokazalo svoje viđenje komešanja društva u vremenu tranzicije. Nagrađena su tri rada, koja će svoje ponovno predstavljanje imati na finalnoj izložbi u Beogradu od 26 do 31. oktobra 2002.godine.

Žiri u sastavu Predrag Stajić (direktor Doma kulture Leskovac), Ivan Janković (akademski grafičar), Slobodan Mitrović (član privremenog

veća S.O. Leskovac), Marija Pejatović (ispred RC Leskovac) i Dušica Parezanović (ispred Kulturnog centra Rex) doneo je sledeće odluke:

Prva nagrada u iznosu od 6000 dinara dodeljuje se radu **Dragana Simonovića** (1980, Leskovac) "TOK" (kompjuterska animacija 1' 20"). Jednostavnost, konkretnost u izrazu, savremeni pristup temi i čista likovnost, odlučujuće su opredelile većinu članova žirija.

Druga nagrada u iznosu od 4500 dinara dodeljuje se radu **Ivana Randelovića** (1980, Leskovac) "STARO ZA NOVO - NOVO ZA STARO" (audio-video animacija, 1' 24"). Povezivanje prizora prošlosti i savremenih stremljenja u gradskom okruženju, na krajnje jednostavan i upečatljiv način, kroz mogućnost

izbora posmatrača bez sugerisanja bilo koje vrednosne opcije afirmiše potencijalnu demokratičnost procesa tranzicije.

Treća nagrada u iznosu od 3000 dinara dodeljuje se radu **Radivoja Radivojevića** (1950, Leskovac) "PRIČAM TI PRIČU" (javni čas likovnog vaspitanja sa 15-20 učenika, trajanje 90'). Težnja autora da kroz klasični obrazovni medij realizuje savremena dečija razmišljanja, kroz čije se stvaralaštvo naslućuje budućnost tranzicije iskazane kroz simbole mostova, raskrsnica i šarenila, rukovodilo je ovakvu odluku žirija.

Žiri pohvaljuje rad "DUHOVNA TRANZICIJA", autora Jugoslava Stankovića (1977, Leskovac).

R.L.

